

Rezime Izvještaja guvernera - jun 2013

Ažurirano: 04.10.2013. godine

U Izvještaju guvernera, za jun mjesec 2013. godine, dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2013. godini i Smjernicama za ostvarivanje politike Centralne banke Crne Gore u 2013. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u ovom periodu realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2013. godinu. Prema preliminarnim podacima Monstata, BDP je u prvom i drugom kvartalu 2013. godine u odnosu na isti period prethodne godine, ostvario realni rast od 1,1% i 3,4% respektivno. Rast je rezultat pozitivnih aktivnosti u većini privrednih djelatnosti, a dijelom i rezultat niske baze u prvom kvartalu 2012. godine.

Cijene su u junu 2013. godine, u odnosu na prethodni mjesec, zabilježile pad od 0,6%, dok je godišnja stopa inflacije u junu iznosila 2,2%.

U prvoj polovini 2013. godine, u odnosu na isti period prethodne godine, zabilježen je rast industrijske proizvodnje od 10,4%. Rast je ostvaren u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom i iznosio je 84,1%, kao i u sektoru proizvodnje vađenja ruda i kamena u iznosu od 9,7%, dok je pad proizvodnje zabilježen u sektoru prerađivačke industrije u iznosu od od 25,6%.

Broj dolazaka turista, tokom prvih šest mjeseci 2013. godine, povećan je za 6%, dok je broj noćenja povećan za 4,2%, u odnosu na isti period prethodne godine. U istom periodu, u vazдушnom saobraćaju, je broj prevezenih putnika povećan za 9,4%, dok je prevoz robe smanjen za 1,7%. U željezničkom saobraćaju je u drugom kvartalu ove godine prevoz putnika veći za 10,8%, a prevoz robe za 33% u odnosu na isti kvartal prethodne godine. Broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju, u drugom kvartalu ove godine u odnosu na isti kvartal prethodne, povećan je za 6%, dok prevoz robe bilježi rast od 83,3%. Šumarstvo je u prvih šest mjeseci 2013. godine ostvarilo rast proizvodnje od 57,3% u odnosu na isti period prethodne godine. Prema preliminarnim podacima Monstata, građevinarstvo je u drugom kvartalu 2013. godine zabilježilo rast od 26,8% u odnosu na isti period prethodne godine. Promet robe u trgovini na malo (u tekućim cijenama) je tokom prvih šest mjeseci 2013. godini ostvario rast od 8,9% u odnosu na isti period prethodne godine.

Prosječan broj zaposlenih u junu je iznosio 179.861, što predstavlja rast od 3,2% na mjesečnom nivou i rast od 10,6% na godišnjem nivou. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u junu 2013. godine iznosio 30.337, što predstavlja pad od 3,3% u odnosu na prethodni mjesec i rast od 3,1% u odnosu na jun 2012. godine.

Na kraju juna 2013. godine, od 54.077 pravnih lica i preduzetnika, njih 12.480 ili 23,1% je bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom evidentira se blaga pozitivna tendencija. Ukupan iznos duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa iznosi 432,7 miliona eura, što predstavlja pad od 1,5% u odnosu na prethodni mjesec. Koncentracija duga na dan 30.06.2013. godine je bila relativno velika, jer je 10 najvećih dužnika (0,08% ukupno evidentiranih dužnika), učestvovalo sa čak 23,6% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 najvećih dužnika (0,40% ukupno evidentiranih dužnika) učestvovalo je sa 47,51% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Shodno novoj Odluci o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama ("Sl. list Crne Gore", br. 22/12, 55/12) usvojene su nove odluke i to Odluka o kontnom okviru za banke ("Sl. list Crne Gore", br. 55/12) i Odluka o izvještajima koji se dostavljaju Centralnoj banci Crne Gore ("Sl. list Crne Gore", br. 64/12).

Najznačajnija izmjena uslovljena primjenom Međunarodnih računovodstvenih standarda odnosi se na uvođenje računa za evidentiranje ispravki vrijednosti za stavke bilansne aktive, novih definicija finansijskih instrumenata i reklasifikaciju bilansnih pozicija u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima.

U skladu sa navedenim izmjenama, izvršena je revizija podataka za period 2009 - 2012. godina.

Bilansna suma na kraju juna je veća za 3,8% u odnosu na kraj prethodne godine. U strukturi aktive agregatnog bilansa banka dominantno mjesto zauzimaju ukupni krediti i ostala potraživanja, koji su na kraju juna 2013. godine, u odnosu na decembar 2012. godine veći za 4,9%. Treba napomenuti da je ovakav rast kredita djelimično uslovljen i primjenom međunarodnih računovodstvenih standarda. U strukturi pasive, dominantno učešće od 68,9% zauzimaju depoziti. Depoziti su na kraju juna 2013. godine iznosili 2.009,7 miliona eura i bili su za 1,8% viši u odnosu na prethodni mjesec. U odnosu na kraj decembra 2012. godine, depoziti u bankama su se povećali za 1,5%. Od ukupnog iznosa depozita položenih u bankama, na depozite stanovništva odnosilo se 1.164,7 miliona eura ili 58%, dok se na depozite privrede odnosilo 539,3 miliona eura ili 26,8%. Ukupan kapital banaka na kraju juna 2013. godine iznosio je 405,9 miliona eura, što je za 117,2 miliona eura (odnosno 40,6%) više u odnosu na kraj prethodne godine.

Kredit i ostala potraživanja koji kasne* su u junu iznosili 581 milion eura i u odnosu na prethodni mjesec ostvarili su pad od 8,8%. Nekvalitetni krediti i ostala potraživanja* su u junu niži za 10,5% u odnosu na prethodni mjesec, i na kraju mjeseca činili su 18% ukupnih kredita i ostalih potraživanja.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u junu 2013. godine je iznosila 9,43%, što predstavlja pad od 0,01p.p. na mjesečnom nivou, i pad od 0,04 p.p. u odnosu na kraj 2012. godine. Prosječna ponderisana pasivna kamatna stopa je iznosila 2,99% u junu 2013. godine i ostvarila je pad od 0,24 p.p. u odnosu na decembar 2012. godine, dok na mjesečnom nivou zabilježila pad od 0,07 p.p.

Ukupan iznos novoodobrenih kredita u bankarskom sektoru, za prvih šest mjeseci 2013. godine je iznosio 343 miliona eura.

Na kraju juna 2013. godine obavezna rezerva banaka je iznosila 187,1 milion eura, što je na približno istom nivou kao u decembru 2012. godine. U odnosu na prethodni mjesec obavezna rezerva je viša za 2,5 miliona eura ili 1,3%. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 35,8%, u državnim zapisima 33,9%, a na računu Centralne banke u inostranstvu 30,3%. Tokom juna 2013. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu i nijesu koristile mogućnost da do 50% obavezne rezerve koriste za održavanje likvidnosti.

Bruto premija osiguranja iznosila je 7,2 miliona eura na kraju juna 2013. godine. U njoj strukturi i dalje dominiraju premije neživotnog osiguranja (86,3%) dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (13,7%).

U junu 2013. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 2,4 miliona eura kroz 446 transakcija. Ostvareni promet je 2,3 puta veći u odnosu na maj 2013. godine. Razlog za veliki mjesečni rast je trgovina akcijama Crnogorskog telekoma u ukupnoj vrijednosti od 1,5 milion eura. Berzanski indeks MONEX20, čija je vrijednost na kraju juna 2013. godine bila 9.847,43 indeksnih poena, bila je veća u odnosu na kraj prethodnog mjeseca za 5,3%, dok je indeks investicionih fondova MONEXPIF zabilježio rast od 18,5%. Tržišna kapitalizacija na dan 30.06.2013. godine iznosila je 2,8 milijarde eura.

Prema procjeni Ministarstva finansija, u junu 2013. godine, fiskalni deficit Crne Gore iznosio je 1 milion eura, dok je u junu 2012. godine ostvaren deficit u iznosu od 3,8 miliona eura. Deficit budžeta, za prvih šest mjeseci 2013. godine, iznosio je 79,6 miliona eura, odnosno 2,3% procijenjenog BDP-a. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore iznosili su 99,5 miliona eura ili 2,8% BDP-a, što je u odnosu na plan za jun manje za 1,5%. Izdaci budžeta iznosili su 100,5 miliona eura ili 2,9% BDP-a, što je 3,3% manje u odnosu na plan za jun 2012. godine, a 0,7% više u odnosu na ostvarenje izdataka u junu 2012. godine.

Na kraju juna 2013. godine, javni dug Crne Gore iznosio je 1.760,9 miliona eura ili 50,1% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 442,7 miliona eura ili 12,6% BDP-a, a na spoljni dug 1.318,2 miliona eura ili 37,5% BDP-a.

U periodu januar-jun 2013. godine, prema preliminarnim podacima, deficit tekućeg računa bio je manji za 14,2% u odnosu na isti period 2012. godine i iznosio je 420,3 miliona eura. Deficit na računu roba u drugom kvartalu 2013. godine iznosio je 618,3 miliona eura ili 8,1% manje nego u 2012. godini, što je rezultat povećanja izvoza roba za 7,9% uz istovremeno smanjenje uvoza za 4,5%. Prema preliminarnim podacima, neto priliv stranih direktnih investicija u periodu januar-jun 2013. godine iznosio je 150,9 miliona eura i niži je za 1,5% nego u istom periodu 2012. godine. Ukupan priliv stranih direktnih investicija iznosio je 195,7 miliona eura, dok je istovremeno ostvaren odliv u iznosu od 44,7 miliona eura.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore.

Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti, a uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema u prvih šest mjeseci 2013. godine iznosilo je 100%.

U junu su sprovedene značajne aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Tako su održani eksplanatorni sastanci predstavnika Centralne banke u pregovaračkim grupama za poglavlje 18 – Statistika sa predstavnicima Evropske komisije u Briselu, održani bilateralni sastanci predstavnika Centralne banke u pregovaračkim grupama za poglavlje 18 – Statistika sa predstavnicima Evropske komisije u Briselu, održani bilateralni sastanci predstavnika Centralne banke u pregovaračkim grupama za poglavlje 9 – Finansijske usluge sa predstavnicima Evropske komisije u Briselu. Za potrebe bilateralnog skrininga za poglavlje 9 - Finansijske usluge, pripremljeni su i dostavljeni Evropskoj komisiji: TT tabele za direktive 2006/48EC, 2006/49EC i 2001/24, dio odgovora iz Upitnika EK, prezentacija usklađenosti zakonske regulative sa Direktivom 2001/24. Dostavljeni su podaci za potrebe pripreme priloga CBCG za Izvještaj o napretku Evropske komisije za poglavlja 17 i 18, za period do maja 2013, a ostvareno je učešće na prvom sastanku radne grupe o izradi programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Nastavljene su aktivnosti u cilju unaprijeđivanja informacionog sistema Centralne banke Crne Gore. Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem web prezentacija i nastupima u medijima. Takođe, Centralna Banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu u zemlji.

U okviru aktivnosti Guvernera na planu međunarodne saradnje, u junu je organizovano učešće na 83. godišnjoj generalnoj skupštini Banke za međunarodna poravnanja (BIS) koja je održana u Bazelu. Pored toga održan je sastanak sa guvernerom Narodne banke Makedonije, na kome je potpisan Protokol o saradnji dvije centralne banke, kao i sastanak sa zamjenikom direktora Centra za tehničku saradnju centralnih banaka Banke Njemačke.

---

* Pozicija iskazana bez kamata i vremenskih razgraničenja